

СКОВОРОДА, ЯК ГАСЛО ЧАСУ

ВЕЛИКИЙ ПРОЕКТ: СКОВОРОДА-300

Упродовж п'яти років ми готувалися до цієї події: висаджували молоді дїброви, відкривали в школах, центрах культури сквородинські світлиці, встановлювали пам'ятні меморіальні дошки, проводили в Чорнухах художні пленери і разом напосідливо творили велику книгу «Садник щастя», зрозуміло, знову-таки про нашого духовного провідника Григорія Сквороду.

Усі шляхи ведуть у Чорнухи

І от сьогодні, 20 червня 2012-го, в день високого сонцестояння ми їдемо до Чорнух на науково-практичну конференцію, присвячену 290-річчю від дня народження видатного філософа і поета. А назустріч нам, киянам, до Чорнух, як до сквородинського архетипу, спішають учні-дослідники, викладачі ВНЗ, шкільні вчителі, музейники з індустріального Харкова, замрівної Полтави, старовинного Переяслава-Хмельницького, сільської Сквородинівки, де мудрець заварив свій ідолоний шлях.

Коли ми шанобливо зібралися біля пам'ятника Григорію Сквороді на його батьківській садибі, то саїтовий філософ із висоти своєї п'єдесталу уледів не гуртою однодумцями, як це було в його часи на Слобожанщині, а побачив море своїх шанувальників і послідовників з усієї України. Гарячою любов'ю наших сердець засвітилися біля підніжжя пам'ятника свіжі гаводки, райдужні кола барвистих віників і скромні букети волошок і васильків з довколишніх полів.

Від музейного пам'ятника інтелектуальний гостевий рій «перелетів» до Центру культури й дозвілля, де розпочалася цілоденна емоційна дискусія навколо імені Сквороди, його життя і безсмертя, ролі й сили його в нинішніх суспільних перетвореннях. Науково-практична конференція одержала відповідальну і динамічну назву: «Постать Сквороди в сучасному філософсько-культурному просторі». Це вимагало вдумливого підходу до порушуваних сквородознавчих проблем, гіпотез і версій.

Організацію і проведення конференції взяли на себе Міністерство культури України, Полтава, Чорнухи та Переяслав-Хмельницький. У програмі, як співорганізатор, зазначено ще й Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, але жодного представника цієї поважної установи ми не зустріли і можна пожалувати, що столичні освітяни проігнорували такий змістовний і яскравий захід. А от Український фонд культури, представлений заступником голови фонду, народним художником України Леонідом Андрієвським, за власною ініціативою узяв активну участь у конференції, представив цікаві виступи й пропозиції.

Справді добрим прикладом патріотизму й зацікавленості стала участь у конференції головного спеціаліста сектора мовної політики Департаменту у справах релігії та національностей Міністерства культури України Тетяни Гайдар. Їй найперше належить заступ проведеної конференції, вона тримала руку на пульсі її щоденної підготовки і от зараз, з почуттям виконаного обов'язку, зачитує привітання міністра Михайла Кулішника і його першого заступника Юрія Богущука, з якого ми, учасники конференції, чуємо «побажання Божої благодаті, добрих справ та творчих здобутків в ім'я України».

Тетяна Михайлівна і голова районного організаційного комітету з відзначення 290-річчя від дня народження Григорія Сквороди, заступник голови Чорнухин-

ської районної ради Микола Кривчун удвох до деталей продумали підготовку, організацію і проведення конференції: відмовилися від громіздкої, ще такої поважної в глибинці президії, сіли за стіллик на сцені, прикрашений букетом квітів, і вмільо диригували ходом, музикою зібрання, привітливо надавали слово промовцям, не забувши на закінчення перепитати, чи є ще охочі виступити, сказати своє слово про Сквороду.

В останній місяць перед конференцією я майже щодня спілкувався мобільником із головою оргкомітету Миколою Кривчуном і щоразу переконувався в його зібраності, в увазі до кожної дрібниці, що окреслений захід пройде результативно, ще й піднесено. Так воно і сталося.

Несподіваний доторк до романтизму

У сучасному сквородознавстві, яке напрацювало столітні традиції, насамперед поцновується нове розвідувальне слово, відкриття нових граней, здавалося б, остаточно відшліфованої часом і серійними дисертаціями постаті мислителя. Тож я стрепенувся, коли почув у доповіді київського професора, доктора філології, відомого історика української літератури Михайла Наєнка про початок «вищучення» філософської поезії Сквороди із пізннього бароко й помітне її тяжіння до романтизму.

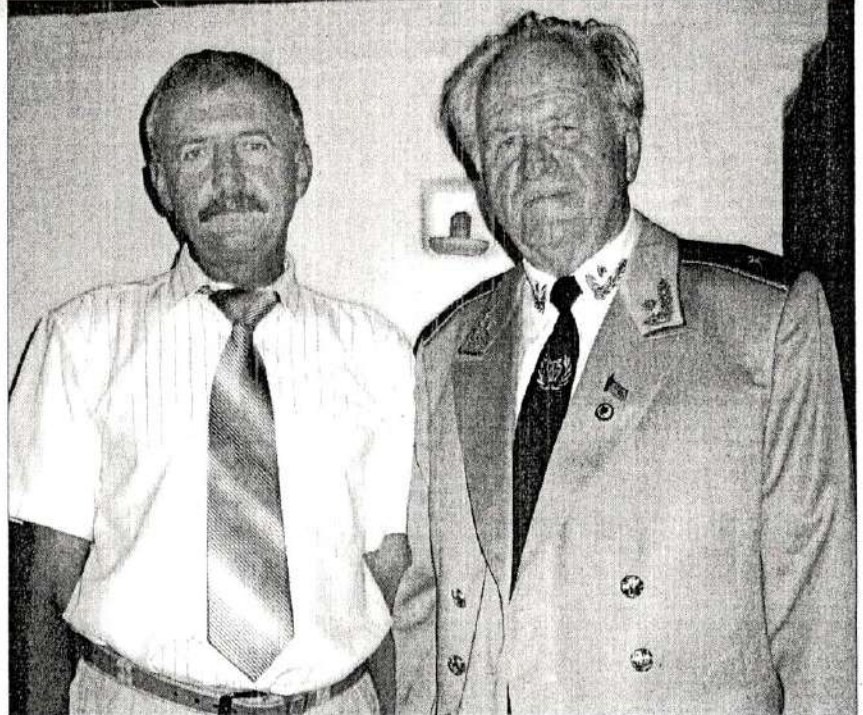
Професор сміливо перекинув пов'язь творів Сквороди від піснідучки Івони Мазели «Всі покую ширю прагнуть» за горизонт XVIII ст. до романтики наступного віку. Це справді свіжий погляд на філософську поезію Сквороди. Прямісінькі сцени літературознавче передав сигнальний примірник своєї тисячсторінкової книги «Художня література України: від мифів до модерної реальності» у дар Чорнухинському музею.

Від себе додаю: мене приваблює і заворує також яскравий публіцистичний стиль творів мислителя і поета. Достатньо прочитати трактат «Наркис» («Це мій син першородний», — сказав про нього Скворода), щоб переконатися у надзвичайній образності думки і слова автора. Проте це тема для подальшого розмірковування, для прилучення поета ще й до журналістського всесвітю.

Переконаливий виступ доктора філологічних наук, київського професора Анатолія Ткаченка підтвердив мої сумніви в правильності широкоживаного терміну «сродна праця», який передає тьльки звукову його спрямованість до фізичної праці. Насправді Скворода трактував «сродність» як природженість до суспільної діяльності загалом, що одразу знімає зашореність у виборі життєвої професії й відкриває перед людиною широкий світ трудових занять як фізичних, так і духовних, інтелектуальних. Це ще одна «родзинка» чорнухинської конференції.

Інтелектуально окрасою кожної наукової конференції, інших сквородинських заходів завжди стає глибоко аргументований і водночас емоційний виступ Миколи Корпанюка, доктора філології, директора Науково-дослідного центру сквородознавства Переяславо-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сквороди. Так було і цього разу, на батьківщині мислителя. Всі ми захоплюємося творчістю Сквороди, морально-етичним феноменом його вчення, а професор Корпанюк кохався в текстах Сквороди, в його «Саді божественних пісень» і густо висіває слово Першорозуму в серцях своїх слухачів.

Микола Павлович починає робочий день разом зі Сквородою, а рік зазвичай завершує новою науковою працею, пов'язаною з

Чорнухинський селищний голова Віталій Чер'як і Почесний громадянин Чорнух Борис Войцехівський (праворуч) у батьківській хаті Григорія Савича. Тепер вони вдвох працюватимуть з подвійною силою — на благо Чорнух, у славу Сквороди.

пізнанням творчості українського генія. От і сьогодні він привіз на конференцію колективно авторений солідний том «Наш Першорозум: Візчення творчості Г. Сквороди в школах, ліцеях, гімназіях, коледжах», де зібрано цінний досвід «сквородинського спілкування» вчителів і учнів у навчальних закладах. Книгу Микола Корпанюк передав за тєю ж адресою, що й Михайло Наєнок, і директор музею Микола Голяних після завершення конференції пішов до себе, підваживши на руках важкий і вище голови пакунок книг і журналів.

Тему «шкільного» Сквороди, зокрема розглядає методичних матеріалів для вчителя, продовживаючи у своєму виступі Віра Мелешко, кандидат філологічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка. А взагалі полтавська делегація була найчисленнішою і їйні роботи, представлені на конференцію (про них я довідався з обсяжної програми наукового зібрання), охоплювали всю проблематику сучасного сквородознавства. Уявлю, яким змістовним і цікавим буде збірник матеріалів конференції, який готують до друку.

Професор Харківського національного технічного університету сільського господарства Іван Гришин, справжній ветеран наукових конференцій, міжнародних симпозиумів, «круглих столів», зламав звичай монотонно виголошувати п'єдидну доповідь, поклав її на краєчок столу ведучих зібрання, а сам запросив на сцену своїх юних вихованців, які окриленіми плаштенятами випурили до нього із залу.

Усі трійця його вихованців виступає, набирається розумової й душевної сили із зав'язі благодатних сквородинських ідей. Другокурсниця факультету менеджменту Анна Губар заслужено одержала перемогу в конкурсі «Сталій розвиток: увійти майбутнє, якого ми хочемо», оголошеному представництвом ООН в Україні. Не могла не виграти, достатньо вам прочитати її численні інтелектуальні есе в інститутській газеті «Сільський інженер» і ви відзначите яскравий журналістський хист студентки. Та зі Сквородою у неї прямий зв'язок: адже ми з і. Гришиним цілком доказово вважаємо нашого українського філософа

провісником сучасного сталого розвитку, сформульованим ним як «повстримне життя».

Вірш, написаний спієсправцем і. Гришином — Миколою Шрамком — і присвячений Чорнухам і його славному синові, прочитала Альона Тарасова, випускниця Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сквороди, зробивши емоційний наголос на рядках:

**У Божий світ пішов він із Чорнух,
Де волелюбний був козацький дух!
Його укриває слобідська земля
І перша й друга йому осанну
промовля!**

Молода вчителька А. Тарасова нині працює в Зміївській загальноосвітній школі № 2 і готується до вступу до аспірантури за сквородинською тематикою. Немає сумніву, що Іван Якович Гришин прилучить до Сквороди і свого онука, дев'ятикласника Микиту Коротченка, який зараз на сцені скидається на студента Києво-Могилянської академії.

Нарешті професор Гришин не був би вірний собі і нашій спільній справі, якби не поставив перед нами конкретне завдання: увійти на державному рівні з пропозицією до ООН провести в 2022-му Міжнародний форум, присвячений 300-річчю Григорія Сквороди, з порядком денним: «Духовність і мораль на XXI століття».

Почесний громадянин — вища відзнака

На кожній конференції настає момент, коли аудиторія забажає переміни від серійних доповідей, виступів, повідомлень. Коли ми відчували таке очікування, то представляли залу нову об'ємну книгу В. Стадніченка «Садник щастя. Скворода як дзеркало України». На тему конференції? Так. Тож розмова продовжилася про близького нам ерудита, мислителя, мораліста, але вже в художньо-документальному слові.

У цьому разі ми — це автор цих рядків, а також директор київського видавництва «Криниця», лауреат Швенчківської премії Леонід Андрієвський, який зробив усе мислимо й немислимо, аби в су-

часній видавничій ситуації довести книгу до презентації, й головний редактор газети «Демократична Україна» Віталій Адамко. На сторінках «Демократичної України» якраз і народжувався упродовж п'яти років книга, що тепер пішла у світ, до зацікавленого читача. І ми порадили з того, що книгу знають в інтелектуальному середовищі Києва, в школах і музеях Харківщини, Полтави, Переяславо-Хмельницького. Не кажучи про Чорнухи, де «садник щастя» Сквороди став близькою людиною, порадиником і гордістю чорнухан.

Ще один приємний момент, супроводжуваний оплесками залу, стався на завершення конференції. Селищний голова Чорнух Віталій Чер'як оголосив, що рішенням селищної ради наш товариш, цюдень і щоденно відданий сквородинській справі, наденергійний Борис Войцехівський удостоєний звання Почесного громадянина селища Чорнух із вручення йому Диплома і посвідчення.

Я мимоволі піднявся з місця і гарячим потиском руки засвідчив правильність такого рішення. Ще скажу образно: Борис Войцехівський — це потужна жива інвестиція в сучасний розвиток Чорнух. Разом із головою Віталієм Чер'яком, усією громадою вони гори звернуть, а перетворять Чорнухи на Сквородинський сад краси й людського благополуччя. Побажаво нам удачі й успіху!

Замість епілога

І на закінчення: у роботі наукового зібрання, за моїми підрахунками по програмі конференції, взяли участь або представили свої доповіді чи зробили заявки дев'ять докторів і 45 кандидатів наук. Така велика наукова потуга вивела Чорнухи, кінці Літературно-меморіального музею Григорія Сквороди на вищий щабель у сучасному сквородознавстві, у поєднанні морально-етичного вчення філософа з духовним будівництвом незалежної України. Тепер головне пам'ятати заповідь Сквороди: «Хто добре запалився, той добре почав, а добре почати — це наполовину завершені». І діяти саме так — не інакше.

**Володимир СТАДНІЧЕНКО,
лауреат Міжнародної премії імені
Григорія Сквороди
Фото автора**